

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 11.3.2008
KOM(2008) 133 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO
I EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO**

Ku zwiększeniu wkładu normalizacji w innowacje w Europie

1. WPROWADZENIE

W ramach strategii UE na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia Komisja oraz Rada Unii Europejskiej uznały normalizację za kluczowy instrument pobudzania innowacyjności. Rada ds. Konkurencyjności z 4 grudnia 2006 r., odnosząc się w swych konkluzjach¹ do innowacji, podkreśliła potrzebę udoskonalenia europejskiego systemu normalizacyjnego oraz wezwała Komisję do przedstawienia propozycji działań, jakie powinny podjąć zainteresowane strony, aby zreformować i usprawnić ten system. Parlament Europejski w swej rezolucji w sprawie strategii innowacyjnej² również podkreślił znaczenie wkładu norm w politykę innowacyjną.

Niniejszy komunikat, stanowiący odpowiedź na wezwanie Rady, zwraca szczególną uwagę na zwiększenie wkładu normalizacji w innowacje i konkurencyjność. Określa on najważniejsze wyzwania, przed jakimi stoimy, przedstawia konkretne cele normalizacji i sposoby stosowania norm oraz podsumowuje bieżące wysiłki i zaproponowane działania, które powinny zostać podjęte zarówno przez zainteresowane strony, jak i przez Komisję.

2. CELE POLITYCZNE I WYZWANIA

Jak zaznaczają poprzednie dokumenty dotyczące polityki innowacyjnej, w szczególności komunikaty w sprawie szeroko zakrojonej strategii innowacyjnej³ oraz śródkresowego przeglądu polityki przemysłowej⁴, innowacyjność odgrywa decydującą rolę w stawianiu czoła wyzwaniom stojącym przez Unią Europejską. **Aby sprostać wyzwaniom gospodarczym, ekologicznym i społecznym, Europa powinna zwiększyć rolę normalizacji we wspieraniu innowacyjności.** Brak norm, ograniczone rozpowszechnienie nowych norm oraz powolność aktualizacji tych już istniejących hamują innowacyjność, podczas gdy energiczna i silna normalizacja może przyspieszyć proces wkraczania innowacji na rynki krajowe i światowe.

Wyzwania, takie jak przyspieszone cykle rynkowe, konwergencja technologii oraz tendencja ku globalizacji rynków, podważają istniejące modele normalizacyjne w Europie oraz na poziomie międzynarodowym. Odbywa się to w kontekście rosnącej międzynarodowej konkurencji w ustanawianiu norm ze strony wschodzących potęg, które uważają normalizację za ważny środek strategiczny. **Wynika stąd, że normalizacja musi przystosować się do tego zmienionego krajobrazu, a jednocześnie powinna wzrosnąć jej rola we wspieraniu innowacji i konkurencyjności.**

3. WKŁAD NORMALIZACJI W INNOWACJE I KONKURENCYJNOŚĆ

Normalizacja to dobrowolna współpraca między przemysłem, konsumentami, władzami publicznymi i innymi zainteresowanymi stronami na rzecz rozwijania specyfikacji technicznych opartych na konsensusie. **Normalizacja stanowi uzupełnienie zorientowanej**

---

¹ http://www.eu2006.fi/news_and_documents/conclusions/vko50/en_GB/1165932111543/

² Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 24 maja 2007 r. w sprawie wykorzystania wiedzy w praktyce: szeroko zakrojona strategia innowacyjna dla Europy

³ COM (2006) 502 wersja ostateczna „Wykorzystanie wiedzy w praktyce: Szeroko zakrojona strategia innowacyjna dla UE”

⁴ COM (2007) 374, „Śródkresowy przegląd polityki przemysłowej. Wkład w strategię UE na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia”

na rynek konkurencyjności, pozwalając osiągnąć cele, takie jak interoperacyjność uzupełniających się produktów/usług oraz doprowadzając do porozumienia co do metod badawczych i wymogów dotyczących bezpieczeństwa, zdrowia, organizacji oraz wpływu na środowisko. Normalizacja ma również znaczenie dla opinii publicznej, szczególnie w kwestiach związanych z bezpieczeństwem, zdrowiem i środowiskiem. Co więcej proces normalizacji powinien przebiegać zgodnie z europejskimi przepisami w zakresie konkurencji.

Normalizacja, która ze swej definicji wnosi przewidywalność i zapewnia równe reguły gry, może być intuicyjnie postrzegana jako kłócąca się z innowacyjnością, która dąży do zmian i wyłączości. Jednak, jak potwierdzają konsultacje z zainteresowanymi stronami, **dynamiczna normalizacja stanowi istotną podporę dla innowacji**. Przejawia się to na rozmaite sposoby:

- a) Normy, które odzwierciedlają stan wiedzy, zapewniają innowatorom **równe reguły gry**, co ułatwia interoperacyjność i konkurencję między nowymi a już istniejącymi produktami, usługami i procesami. Normy dają konsumentom pewność co do bezpieczeństwa i wydajności nowych produktów oraz umożliwiają różnicowanie produktów poprzez odwołania do znormalizowanych metod;
- b) Opracowywanie nowych norm jest również niezbędne dla **wspierania nowych rynków** oraz wprowadzania złożonych systemów, tak jak ma to miejsce w związku z rozwojem Internetu;
- c) **Stosowanie norm** przyczynia się do upowszechniania wiedzy oraz ułatwia wykorzystywanie technologii; to może z kolei pobudzać innowacyjność, a w szczególności innowacje nietechniczne w sektorze usługowym.

Poprzez silne zaangażowanie się w międzynarodową normalizację Europa ma również możliwość wykorzystać swą rolę przewodnią na nowych rynkach i uzyskać przewagę startową na rynkach światowych.

Normy przynoszą innowacjom najwięcej korzyści, gdy są skutecznie wdrażane i odpowiadają warunkom rynkowym. **Stosowanie norm nadal pozostaje dobrowolne**. Zależy ono od tego, jak poszczególni uczestnicy rynku postrzegają znaczenie norm oraz swoją zdolność do ich stosowania. Normy są czasem nieskuteczne, ponieważ wprowadzane są w niewłaściwym momencie, nie są dość widoczne lub w danej dziedzinie istnieją już normy konkurencyjne, co prowadzi do pojawiania się niejasności.

Europejskie zainteresowane strony angażują się w normalizację zarówno na płaszczyźnie formalnej, jak i nieformalnej. Normalizacja formalna przebiega na trzech poziomach obejmujących krajowe organy normalizujące (KON), trzy europejskie organizacje normalizacyjne (EON⁵) oraz organizacje międzynarodowe⁶. EON zostały oficjalnie uznane przez UE w dyrektywie 98/34/WE⁷. Przemysł angażuje się również w nieformalną normalizację poprzez setki forów i konsorcjów, różniących się od siebie okresem trwania, zakresem sektorowym oraz zasięgiem geograficznym. Często obejmują one zresztą cały

---

⁵ CEN dla większości sektorów, CENELEC dla elektrotechniki, ETSI dla telekomunikacji

⁶ IEC w elektrotechnice, ITU w telekomunikacji oraz ISO w większości pozostałych dziedzin, ale również Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego, Kodeks Żywnościowy „Codex Alimentarius”, UN-CEFACT itd.

⁷ Dz.U. L 204 z 21.7.1998, s.37

świat, przez co mogą zaistnieć sprzeczności z trójpoziomą strukturą normalizacji formalnej.

Unia Europejska prowadzi aktywną politykę normalizacyjną, która promuje normalizację jako wsparcie dla lepszych uregulowań prawnych⁸ oraz jako narzędzie europejskiej konkurencyjności. Formalna normalizacja europejska miała szczególne znaczenie dla wspierania prawodawstwa dotyczącego jednolitego rynku towarów, przyjmowanego w ramach nowego podejścia. Ta technika legislacyjna odegrała zasadniczą rolę w ustanawianiu przepisów sprzyjających innowacjom, gdzie specyfikacje techniczne, pozwalające na osiągnięcie zgodności z wymogami prawnymi, są opracowywane przez same zainteresowane strony i aktualizowane zgodnie ze stanem wiedzy. Opieranie się na dobrowolnym stosowaniu norm w tworzeniu prawodawstwa dla innych sektorów pomoże w znoszeniu kolejnych barier prawnych dla innowacji.

Ilość norm dla sektora usług jest nadal ograniczona, co wynika w głównej mierze ze zróżnicowanego i niematerialnego charakteru usług, oraz z ograniczonej dostępności norm dla małych i średnich przedsiębiorstw, będących głównymi uczestnikami tego sektora. Dlatego też należy w dalszym ciągu poszukiwać sposobu, w jaki sposób normy mogą wносить wkład w innowacje i rozwój rynków usługowych.

4. ROLA NORM W DZIAŁANIACH PRIORYTETOWYCH NA RZECZ INNOWACJI

Choć większość działań normalizacyjnych podejmowanych jest z inicjatywy uczestników rynku, to według prognoz UE normalizacja będzie miała **znaczący wkład w następujące działania priorytetowe na rzecz innowacji**:

- (1) **Zrównoważona polityka przemysłowa**: ma ona na celu zwiększenie zarówno efektywności wykorzystania energii i zasobów w odniesieniu do produktów, procesów i usług, jak i konkurencyjności europejskiego przemysłu. Normalizacja odgrywa ważną rolę we wdrażaniu innowacji ekologicznych oraz technologii dla środowiska, ich rozpowszechnianiu w obrębie jednolitego rynku oraz wprowadzaniu ich na rynki światowe⁹. Co więcej, by informować konsumentów o wydajności produktów i nagradzać wiodące pod tym względem firmy, potrzeba będzie szczegółowo opracowanych poziomów odniesienia oraz szerszego stosowania oznakowania.

---

⁸ COM (2004) 674 w sprawie roli europejskiej normalizacji w ramach działań i legislacji europejskiej

⁹ COM (2004) 38, wprowadzający ETAP, czyli plan działań Unii Europejskiej na rzecz technologii dla środowiska

Komisja będzie wnioskowała o opracowanie norm umożliwiających wdrożenie dyrektywy 2005/32/WE w sprawie ekoprojektu dla produktów wykorzystujących energię (PWE), przeprowadzanie pomiarów emisji gazów cieplarnianych, wprowadzenie energii ze źródeł odnawialnych, poprawę zarządzania energią oraz realizację wszelkich innych celów związanych z oczekiwanymi inicjatywami w zakresie zrównoważonej polityki przemysłowej oraz zrównoważonej produkcji i konsumpcji.

- (2) **Rynki pionierskie:** celem inicjatywy rynków pionierskich¹⁰ jest przyspieszenie powstawania innowacyjnych obszarów rynkowych¹¹ poprzez ścisłą koordynację instrumentów polityki innowacyjności. Normalizacja jest jednym z kluczowych warunków powodzenia tej inicjatywy: wiodąca rola Europy w opracowywaniu norm uznawanych na całym świecie oraz podejście zapobiegawcze sprzyjałyby wzrostowi takich rynków zarówno w Europie, jak i poza jej granicami. Biorąc pod uwagę **decydującą rolę czasu** w odniesieniu do tych rynków, należy przede wszystkim skoncentrować się na przyspieszeniu działań normalizacyjnych, by umożliwić ich międzynarodowe uznanie.

Komisja będzie wnioskowała o opracowanie norm sprzyjających rozwojowi rynków pionierskich i rozpatrzy, wspólnie z zainteresowanymi stronami, jakie normy najlepiej odpowiadają potrzebom związanym z ograniczeniami czasowymi i wymiarem międzynarodowym.

- (3) **Zamówienia publiczne:** właściwe stosowanie norm w zamówieniach publicznych może pobudzić innowacyjność, a jednocześnie zapewnić organom administracji narzędzia niezbędne do realizacji ich zadań. Zamiast zalecać konkretne rozwiązania techniczne, stosowanie norm neutralnych pod względem technologii daje instytucjom zamawiającym możliwość stawiania wysokich wymagań dotyczących wyników oraz funkcjonalności (np. w związku z aspektami środowiskowymi oraz dostępnością dla wszystkich), co stymuluje poszukiwanie technologii innowacyjnych zapewniających najlepszy stosunek jakości do kosztów w perspektywie długoterminowej oraz gwarantuje bezpieczeństwo i interoperacyjność.

Typowy przykład stanowi tu obronność, w obrębie której agencje krajowe zbyt często opierają się na istniejących rozbieżnych normach krajowych, co ogranicza szerokość rynku innowacji i hamuje ich rozprzestrzenianie się. Zebranie zasobów cywilnych i wojskowych poprzez odwołanie do wielofunkcyjnych norm oraz harmonizacja norm dla zamówień w dziedzinie obronności mogą poprawić wydajność oraz skuteczniej pobudzać innowacyjność.

---

¹⁰ COM (2007) 860 „Inicjatywa rynków pionierskich dla Europy”

¹¹ Takich jak e-zdrowie, budownictwo zorganizowane z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju oraz energia ze źródeł odnawialnych

- Komisja będzie promowała stosowanie wytycznych i dobrych praktyk¹² na wszystkich poziomach administracji europejskiej, by wspierać innowacje poprzez zamówienia publiczne.
- W ramach uzupełnienia inicjatywy wspólnego europejskiego rynku wyposażenia obronnego Komisja zwróciła się do CEN z prośbą o opracowanie europejskiego podręcznika zamówień w dziedzinie obronności i będzie zachęcała państwa członkowskie do jego stosowania.

- (4) **Integracja technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK) w przemyśle i administracji:** konkurencyjna pozycja europejskiej gospodarki może umocnić się dzięki bardziej wydajnemu i bardziej skutecznemu wykorzystywaniu narzędzi TIK, do czego niezbędne są normy. Normy mają również fundamentalne znaczenie dla społecznych zastosowań TIK, takich jak e-tożsamość, e-zdrowie czy też RFID¹³.

Biorąc pod uwagę niedawno opublikowany raport „Study on the specific policy needs for ICT standardisation”¹⁴ (Analiza szczególnych potrzeb politycznych dotyczących normalizacji TIK), głównymi aspektami przeglądu polityki normalizacyjnej w dziedzinie TIK są:

- a) Lepsza integracja organów opracowujących nieformalne normy TIK w systemie normalizacyjnym UE, tak by przy formułowaniu polityki UE w dziedzinie TIK można było korzystać ze specjalistycznej wiedzy tych forów i konsorcjów
- b) Utworzenie platformy dialogu politycznego dla wszystkich stron zainteresowanych normalizacją TIK
- c) Potrzeba uregulowania innych kwestii, takich jak badanie interoperacyjności, dostęp do norm oraz problemy związane z prawami własności intelektualnej (IPR), by usprawnić wdrażanie norm w rozwiązaniach rynkowych

Po konsultacjach z zainteresowanymi stronami Komisja będzie dążyła w 2008 r. do szerokiego porozumienia co do sposobu prowadzenia przeglądu polityki normalizacyjnej TIK. Następnie przedstawi wnioski dotyczące tej polityki, w szczególności w sprawie ewentualnego przeglądu decyzji Rady 87/95/WE w sprawie normalizacji TIK.

Normy powinny również umożliwić innowacje w wielu innych niewymienionych powyżej dziedzinach, w szczególności tych, których potrzeby normalizacyjne zostały określone w kontekście europejskich platform technologicznych (ETP) i wspólnych inicjatyw technologicznych (JTI). Dobrymi przykładami są programy dotyczące **przestrzeni kosmicznej, Galileo, ogniw paliwowych i technologii wodorowych** oraz **nanotechnologii**.

¹² Szczególne znaczenie ma dokument SEC 2007 (280) „Guide on dealing with innovative solutions in public procurement” (Przewodnik po innowacyjnych rozwiązaniach w zamówieniach publicznych) oraz istniejące sieci Europe Innova <http://www.europe-innova.org>

¹³ Identyfikacja radiowa

¹⁴ http://ec.europa.eu/enterprise/ict/policy/standards/piper/full_report.pdf

5. JAK ZWIĘKSZYĆ WKŁAD NORMALIZACJI W INNOWACJE I KONKURENCYJNOŚĆ

Jeśli normalizacja ma wnieść naprawdę znaczący wkład we wspieranie innowacji, musi przystosować się do jej potrzeb oraz wyzwań wynikających z globalizacji, pojawienia się nowych potęg gospodarczych i rozwoju technologii. Odpowiedzialność za stałe doskonalenie europejskiej normalizacji spoczywa przede wszystkim na stronach zainteresowanych z sektora prywatnego, jednak, ze względu na duże zainteresowanie opinii publicznej, Komisja i państwa członkowskie również mają ważną rolę do odegrania.

W celu **skupienia polityki normalizacyjnej UE na innowacjach** Komisja określiła dziewięć następujących kluczowych zadań:

- (1) Potwierdzić zobowiązanie do prowadzenia **normalizacji** zorientowanej na rynek oraz do dobrowolnego stosowania norm. Specyficzna wartość dodana normalizacji w wyznaczaniu specyfikacji technicznych wynika bowiem z dobrowolnej współpracy między podmiotami prywatnymi i publicznymi.

Komisja zachęca przemysł do rozpoczynania bądź przyspieszania współpracy w opracowywaniu, wdrażaniu oraz stosowaniu norm dla wspierania innowacji i konkurencyjności.

- (2) Uznać **znaczenie zarówno formalnych, jak i nieformalnych norm** dla innowacji. Formalny proces normalizacji, przeprowadzony w pełnym poszanowaniu zasad otwartości, integracji, przejrzystości i spójności oraz prowadzący do konsensusu między wszystkimi krajowymi stanowiskami i, w razie potrzeby, wszystkimi zainteresowanymi stronami jest niezbędny. Inne normy, opracowane przez uznane organizacje normalizacyjne i inne organizacje, są natomiast bardziej otwarte na technologie innowacyjne, w związku z czym odgrywają ważną rolę w przyspieszaniu uznawania norm przez rynek. By móc czerpać korzyści z obu rodzajów norm, zachować spójność europejskiego systemu normalizacji oraz zoptymalizować wpływ dostępnych ekspertów, należy ułatwić sprawną koordynację działań pomiędzy formalnymi i nieformalnymi organami normalizacyjnymi. W związku z tym za dobrą praktykę powinna zostać uznana praktyka ETSI na poziomie europejskim oraz ISO i IEC na poziomie międzynarodowym, polegająca na włączaniu do współpracy wielu nieformalnych forów normalizacyjnych.

– *Komisja zachęca EON do opracowywania dla przemysłu i użytkowników, w stosownych przypadkach, mniej formalnych norm.*

– *Komisja zachęca organizacje normalizacyjne zarówno formalne, jak i nieformalne, do współpracy podczas planowania działań oraz transferu norm na najbardziej odpowiedni ze względu na dany rynek poziom, międzynarodowy lub europejski.*

- (3) Zająć się w szczególności **opracowywaniem norm dla rynku światowego**. Europejski przemysł potrzebuje norm, które umożliwiają dostęp do globalizujących się rynków. W związku z tym normalizacja przenosi się stopniowo na poziom międzynarodowy, gdzie ustanawianie norm we współpracy z innymi partnerami handlowymi jest dziś ważniejsze niż kiedykolwiek. Jest to strategiczne wyzwanie, któremu przemysł musi stawić czoła. Ważne jest, by europejski przemysł brał od samego początku udział w

wyznaczaniu norm dla rynków światowych. W tym kontekście **EON oraz krajowe organy normalizacyjne (KON) szczególną uwagę powinny poświęcić ułatwianiu wnoszenia europejskiego wkładu w międzynarodowe działania normalizacyjne**. Istnieją już mechanizmy koordynacji między europejskimi i międzynarodowymi organizacjami normalizacyjnymi, które pozwalają zainteresowanym stronom decydować, czy opracowywanie norm międzynarodowych powinno odbywać się na poziomie europejskim czy międzynarodowym. Jednak pojawienie się nowych potęg gospodarczych, które mogą stopniowo włączać się w międzynarodowe działania normalizacyjne oraz coraz mniejsza liczba europejskich ekspertów w niektórych sektorach przemysłu wymagają stałych wysiłków na rzecz poprawy wydajności i skuteczności europejskiego wkładu na poziomie międzynarodowym.

Normy międzynarodowe stanowią część powstającego międzynarodowego systemu regulacyjnego, opartego na współpracy w dziedzinie regulacji, na konwergencji norm i na równorzędności zasad. Podejście to, będące wynikiem dwustronnych rozmów sektorowych z krajami trzecimi¹⁵, powinno być rozwijane we wspólnym interesie UE i jej partnerów, w tym krajów rozwijających się, tak by rozbieżne normy i zasady przestały stanowić przeszkodę w upowszechnianiu innowacji, konkurencji i handlu.

- *Komisja zintensyfikuje swe wysiłki na rzecz promowania modeli regulacyjnych opartych na dobrowolnym stosowaniu norm oraz zachęcania naszych partnerów handlowych do udziału w opracowywaniu i do stosowania norm międzynarodowych poprzez porozumienia wielostronne oraz dwustronne rozmowy w zakresie handlu i regulacji.*
- *Komisja zachęca strony zainteresowane europejską normalizacją do większego zaangażowania w normalizację międzynarodową, do nawiązywania współpracy w zakresie działań i polityk normalizacyjnych poszczególnych regionów, a w szczególności do wzmocnienia roli EON w zwiększaniu europejskiego wkładu w międzynarodową normalizację.*
- *Biorąc pod uwagę sukces eksperta ds. europejskich norm w Chinach, Komisja zachęca EON do przedstawiania propozycji poprawienia widoczności europejskiej normalizacji na innych rynkach strategicznych oraz do współpracy w celu ustanowienia procedur proaktywnej wymiany informacji na temat normalizacji z poszczególnymi regionami.*

- (4) Ułatwiać **integrację nowej wiedzy w normach**, w szczególności wiedzy pochodzącej z finansowanych ze środków publicznych programów w dziedzinie badań i innowacji, w tym ze wspólnotowego programu ramowego w zakresie BRT¹⁶ i programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP). Ponieważ tylko ograniczona liczba projektów BRT przynosi interesujące z punktu widzenia normalizacji wyniki, ich systematyczna identyfikacja oraz ułatwienie wymian z odpowiednimi organami normalizacyjnymi mogą przyspieszyć upowszechnianie nowej wiedzy w środowisku przemysłowym i handlowym.

---

¹⁵ COM (2007) 581 „Europejskie zadanie: osiągnąć sukces w epoce globalizacji”

¹⁶ BRT: Badania i rozwój technologiczny

Wspólne Centrum Badawcze (WCB) prowadzi już ko- i przednormatywne badania dotyczące kilku dziedzin, w tym budownictwa, nauk o życiu oraz biotechnologii i technologii ekologicznych. Działania te doprowadziły do opracowania praktycznych norm, w tym norm pomiarowych, oraz innowacyjnych produktów i usług. Tego typu wysiłki należy kontynuować i wspierać.

Ustanowienie silnej europejskiej metrologii, ze wspólnymi normami dotyczącymi pomiarów i badań, wymaga współpracy między państwami członkowskimi i Wspólnotą. W tym kontekście utworzenie w 2007 r. stowarzyszenia krajowych instytutów metrologicznych (Euramet e.V.) oraz europejskiego programu badań metrologicznych jako potencjalnego projektu w ramach siódmego programu ramowego w oparciu o art. 169 stanowi niezwykle istotny postęp.

- *Działania, które powinny przedsięwziąć organy administracji publicznej odpowiedzialne za badania i innowacje obejmują:*
  - *wprowadzenie konkretnych środków zachęcających do brania pod uwagę kwestii normalizacyjnych w ramach planów działań publicznych instytucji badawczych oraz współfinansowanych projektów w dziedzinie BRT i innowacji.*
  - *zapewnienie szkoleń w dziedzinie normalizacji dla osób oceniających oraz zarządzających programami w dziedzinie BRT i innowacji.*
  - *przewodzenie systematycznych działań w celu stworzenia powiązań między projektami badawczymi mającymi zastosowanie dla normalizacji a społecznością normalizacyjną, w szczególności w obszarach priorytetowych dla rynków pionierskich, wspólnych inicjatyw technologicznych (JTI) i europejskich platform technologicznych (ETP).*
- *Organizacje normalizacyjne zachęca się do ułatwiania społeczności badawczej dostępu do opublikowanych norm.*
- *EON zachęca się do przygotowania wspólnej propozycji rozpoczęcia działań monitorujących rozwój technologii oraz do ustanowienia punktów kontaktowych skupiających się na ułatwianiu transferu wyników programów ramowych BRT i CIP do normalizacji. Komisja gotowa jest rozważyć wsparcie finansowe dla takiej propozycji.*

- (5) Ułatwić **dostęp do normalizacji wszystkim zainteresowanym stronom, w szczególności małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP)**, ale również użytkownikom/konsumentom i badaczom. Normalizacja jest potężnym narzędziem umożliwiającym upowszechnianie stanu wiedzy wśród MŚP, a, poprzez uczestnictwo konsumentów, również ułatwianie przejmowania innowacji przez rynek. Jej potencjał często nie jest jednak wykorzystywany ze względu na przeszkody, takie jak skomplikowany charakter języka normalizacji, czas, jakiego wymaga uczestnictwo w ustanawianiu norm, oraz koszt produktów tego procesu.

UE wspiera reprezentację sektora MŚP w działaniach normalizacyjnych na poziomie europejskim. Co więcej systemy finansowania „Badania na rzecz małych średnich przedsiębiorstw” i „Badania na rzecz stowarzyszeń małych i średnich przedsiębiorstw” siódmego programu ramowego Wspólnoty w zakresie BRT (2007-2013) oraz liczne mechanizmy ustanowione w ramach polityki spójności UE nie tylko dają MŚP i ich stowarzyszeniom możliwość wnoszenia wkładu w proces normalizacji, ale również pomagają MŚP przystosować się do nowych norm. Proponuje się wprowadzenie następujących działań:

- *Komisja znacząco zwiększy swoje wsparcie finansowe dla europejskiej koordynacji reprezentacji MŚP w normalizacji. W ramach planowanego wniosku w sprawie regulacji poświęconej małym przedsiębiorstwom (Small Business Act) Komisja wprowadzi przepisy konsolidujące zaangażowanie państw członkowskich we włączanie MŚP do normalizacji na poziomie krajowym, najbardziej dostępnym dla większości MŚP.*
- *Komisja zachęca organy normalizacyjne do pełnego uwzględnienia zasady „think small first” („najpierw myśl na małą skalę”), w szczególności w ramach przeglądu procesu normalizacji, tak by poprawić przejrzystość działań normalizacyjnych oraz równowagę między kosztami i korzyściami z uczestnictwa dla MŚP oraz użytkowników. Komisja zachęca EON do poszukiwania sprawiedliwej i zrównoważonej reprezentacji wszystkich stron zainteresowanych normalizacją.*
- *Korzystając z instytucjonalnego i finansowego wsparcia władz publicznych oraz opierając się na istniejących stowarzyszeniach MŚP i krajowych organach je reprezentujących, MŚP muszą lepiej się zorganizować w obronie swych interesów w procesie normalizacji.*

Jeśli chodzi o dostęp do norm, najczęściej wymienianą przez MŚP i inne zainteresowane strony kwestią problematyczną są koszty ich zakupu. Niektóre organizacje normalizacyjne zdecydowały się na bezpłatne publikowanie swoich norm. Taką decyzję podjęły ETSI czy ITU dla wszystkich swych produktów, a CEN i CENELEC dla niektórych z nich. Istnieją dowody potwierdzające, że przyczyniło się to do ich szerszego upowszechnienia. Inne problemy związane są z brakiem norm w językach narodowych, nadmierną liczbą odniesień między normami oraz trudnością w określeniu grupy norm właściwej dla danego produktu lub procesu.

- *Komisja zachęca organizacje normalizacyjne do systematycznego publikowania streszczeń norm europejskich bez ograniczeń dostępu.*
- *Komisja bada obecnie dostępność europejskiej normalizacji. Zarówno europejskie, jak i krajowe organy normalizacyjne zachęca się, aby priorytetowo potraktowały kwestię warunków dostępu do normalizacji oraz by ponownie rozpatrzyły, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi oraz Komisją, swoje modele działalności gospodarczej w celu obniżenia kosztów dostępu do norm, a w ostatecznej perspektywie bezpłatnego udostępnienia opracowanych norm wspierających prawodawstwo i politykę UE.*

- (6) Polityka UE musi przyczynić się do sprawniejszego znoszenia przeszkód hamujących **wdrażanie i skuteczne stosowanie norm**, takich jak niedostateczna widoczność norm, ich skomplikowany charakter, niepewność co do zgodności z normą lub istnienie norm konkurencyjnych.

Komisja wzmocni swe wsparcie dla koordynowania integracji norm w innowacyjnych produktach i praktykach handlowych poprzez normalizacyjne sieci Europe Innova.

- (7) Zarówno **prawa własności intelektualnej (IPR)**, jak i normalizacja pobudzają innowacyjność oraz ułatwiają upowszechnianie technologii. Jednak, ponieważ przyczyniają się one do realizowania wspólnych celów na różne sposoby, należytą uwagę należy poświęcić wzajemnym powiązaniom między IPR a normalizacją.

Komisja jest zdania, że normy powinny być ogólnodostępne i możliwe do wdrażania przez wszystkich, a prawa własności intelektualnej związane z daną normą powinny być brane pod uwagę w procesie normalizacji. Pozwoliłoby to osiągnąć równowagę między interesem użytkowników norm a prawami właścicieli własności intelektualnej. W wytycznych dla współpracy¹⁷ między WE i EFTA a EON, EON zobowiązały się do zagwarantowania, że normy, ze wszystkimi IPR, jakie mogłyby zawierać, będą mogły być wykorzystywane przez podmioty gospodarcze na uczciwych, rozsądnych i niedyskryminujących zasadach (FRAND). Strony zainteresowane normalizacją, w tym władze publiczne, napotkały jednak problemy wynikające z wzajemnych oddziaływań między IPR a normami, w szczególności w dziedzinie TIK.

- *Komisja zachęca EON do kontynuowania wysiłków, by uczynić politykę FRAND skuteczną, oraz do opracowania mechanizmów zapobiegających nadużyciom procesu normalizacyjnego.*
- *Komisja rozpocznie badanie rozpoznawcze, by przeanalizować wzajemne oddziaływania między IPR a normami.*

- (8) Silny europejski system normalizacyjny stanowi ogromną wartość dla przemysłu, rządów i obywateli Europy. **EON pełnią podstawową rolę w europejskim procesie normalizacji, a będący w toku proces ich reformy** zasługuje na szczególną uwagę. ETSI kontynuuje wdrażanie zaleceń swej grupy wysokiego szczebla ds. przeglądu 2004, a CEN i CENELEC rozpoczynają obecnie proces wdrażania pierwszych zaleceń projektu FLES (Future Landscape of European Standardisation – Przyszły krajobraz europejskiej normalizacji). To właściwy moment na tego typu inicjatywy. W ramach procesu ich reformy EON oraz ich członkowie ponoszą, rzecz jasna, odpowiedzialność za uregulowanie większości wymienionych powyżej kwestii.

¹⁷

„General guidelines for the co-operation between CEN, CENELEC and ETSI and the European Commission and the European Free Trade Association” (Ogólne wytyczne dla współpracy między CEN, CENELEC i ETSI a Komisją Europejską i Europejskim Stowarzyszeniem Wolnego Handlu) podpisane 28 marca 2003 r. Dz.U. UE C 91 z 16.4.2003, s. 7

Komisja zachęca EON do kontynuowania wysiłków i wyznaczania ambitnych celów reformy, w szczególności w odniesieniu do następujących punktów:

- a) *W miarę potrzeby należy zwiększyć uczestnictwo zainteresowanych stron w zarządzaniu formalną normalizacją na poziomie europejskim.*
- b) *Obowiązujące procedury opracowywania norm powinny zostać poddane przeglądowi w celu jeszcze większego przyspieszenia procesu normalizacji, zagwarantowania proaktywnego wyznaczania priorytetów do realizacji, opartych na potrzebach przemysłu i użytkowników, oraz określenia rodzaju produktów, jakie powinny powstać w wyniku tego procesu. Komisja zachęca EON oraz KON, by regularnie przyznawały pierwszeństwo nowym działaniom normalizacyjnym na poziomie europejskim, unikając w ten sposób ewentualnych opóźnień wynikających z prac przygotowawczych na poziomie krajowym.*
- c) *Konwergencja technologii oraz zastosowanie TIK w wielu innych dziedzinach techniki sprawiają, że niezbędna jest współpraca między organami normalizacyjnymi o tradycyjnie rozdzielonych zakresach kompetencji, takich jak elektrotechnika, telekomunikacja i inne technologie. Komisja zachęca EON do ustanowienia wspólnych struktur operacyjnych, takich jak wspólne organy techniczne ds. normalizacji we wszystkich obszarach, gdzie zachodzi konwergencja technologii.*
- d) *Tożsamość europejska oraz widoczność europejskiej normalizacji zarówno w samej Europie, jak i na świecie, powinny zostać wzmocnione.*
- e) *Komisja we współpracy z państwami członkowskimi będzie śledzić i stymulować proces reformy EON w ramach stałego dialogu z EON i ich partnerami.*

- (9) Główne cele europejskiej normalizacji muszą nadażać za rozwijającymi się potrzebami gospodarki i społeczeństwa europejskiego oraz drastycznymi zmianami na międzynarodowej scenie politycznej oraz w środowisku gospodarczym. Komisja zachęca wszystkie strony zainteresowane normalizacją do współpracy we wdrażaniu środków zaproponowanych w niniejszym komunikacie. Jednocześnie również obecne i przyszłe wyzwania wymagają dogłębnej analizy co do zakresu i roli europejskiej normalizacji w nowym kontekście światowym oraz ewentualnej aktualizacji jej istniejącej podstawy prawnej.

Komisja powoła grupę ekspertów wysokiego szczebla w celu określenia przyszłego zakresu i roli europejskiej normalizacji oraz opracowania strategicznych zaleceń na najbliższe dziesięciolecie.

6. WNIOSKI I KONTROLA

Komisja oczekuje, że europejskie organy normalizacyjne, przemysł oraz wszystkie strony zainteresowane normalizacją rozważą środki wymienione w niniejszym komunikacie. Kwestie tego, jak najlepiej osiągnąć cele wyznaczone w niniejszym komunikacie w kontekście poszczególnych inicjatyw i dialogów prowadzonych w UE, Komisja omówi z państwami członkowskimi, przemysłem, organami normalizacyjnymi i innymi zainteresowanymi stronami. Na podstawie tych dyskusji zostanie zaktualizowany kroczący plan działania na rzecz normalizacji europejskiej¹⁸.

---

¹⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/standards_policy/action_plan/index.htm

OCENA SKUTKÓW FINANSOWYCH

1. TYTUŁ WNIOSKU:

Komunikat Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Ku zwiększeniu wkładu normalizacji w innowacje w Europie”

2. STRUKTURA ABM/ABB

2.1 Rynek wewnętrzny towarów i polityki sektorowe

2.2 Konkurencyjność, polityka przemysłowa, innowacyjność i przedsiębiorczość

3. POZYCJE W BUDŻECIE

3.1. Pozycje w budżecie (pozycje operacyjne i powiązane pozycje pomocy technicznej i administracyjnej (dawniej pozycje B..A)), wraz z treścią:

- a) 02.03.04 Normalizacja
- 02.01.04.02 Normalizacja, Wydatki na administrację i zarządzanie
- b) 02.02.01 CIP (ENTR)

3.2. Czas trwania działania i wpływu finansowego:

Stały wpływ finansowy/ brak wpływu finansowego (nie ma potrzeby zwiększenia zasobów budżetowych)

3.3. Informacje budżetowe:

Pozycja w budżecie	Rodzaj wydatków		Nowe	Wkład EFTA	Wkład krajów ubiegających się o członkostwo	Dział w perspektywie finansowej
020304	Nieobowiązkowe	Zróżnicowane ^{19/20}	NIE	NIE	NIE	Nr 1a
020201	Nieobowiązkowe	Zróżnicowane/	NIE	TAK	TAK	Nr 1a
02010402	Nieobowiązkowe	niezróżnicowane	NIE	NIE	NIE	Nr 1a

¹⁹ Środki zróżnicowane

²⁰ Środki niezróżnicowane zwane dalej NDA

4. ZESTAWIENIE ZASOBÓW

4.1. Zasoby finansowe

4.1.1. Zestawienie środków na zobowiązania (CA) i środków na płatności (PA)

(Działania przewidziane w komunikacie Komisji zostaną objęte istniejącymi programami; nie przewiduje się żadnej zmiany w potrzebach budżetowych w związku z wprowadzeniem proponowanych środków)

w mln EUR (do 3 miejsc po przecinku)

Rodzaj wydatków	Sekcja nr		2008	2009	2010	2011	2012	2013 i później	Razem
-----------------	-----------	--	------	------	------	------	------	----------------	-------

Wydatki operacyjne (020304 i 020201)

CA 020201			1,0	2,65	2,65	2,65	2,65	2,65	
Środki na zobowiązania (CA) 020304	8.1.	a	18,5	20,5	23,00	24,00	24,5	24,5	
PA 020201			1,0	2,65	2,65	2,65	2,65	2,65	
Środki na płatności (PA) 020304		b	20,4	20,5	23,00	24,00	24,5	24,5	

Wydatki administracyjne w ramach kwoty referencyjnej²¹ (02010402)

Pomoc techniczna i administracyjna (NDA)020304	8.2.4.	c	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
--	--------	---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--

KWOTA REFERENCYJNA OGÓLEM

Środki na zobowiązania		a+c	19,8	23,65	26,15	27,15	27,65	27,65	
Środki na płatności		b+c	21,7	23,65	26,15	27,15	27,65	27,65	

Wydatki administracyjne niewzględnione w kwocie referencyjnej²²

Wydatki na zasoby ludzkie i powiązane wydatki (NDA)	8.2.5.	d	n.d.						
Wydatki administracyjne, inne niż koszty zasobów ludzkich i powiązane koszty, niewzględnione w kwocie referencyjnej (NDA)	8.2.6.	e	n.d.						

²¹ Wydatki w ramach art. xx 01 04 w tytule xx.

²² Wydatki w ramach rozdziału xx 01 z wyłączeniem artykułu xx 01 04 lub xx 01 05.

Indykatorywne koszty finansowe interwencji ogółem

OGÓLEM CA w tym koszty zasobów ludzkich	a+c +d+ e	19,8	23,65	26,15	27,15	27,65	27,65	
OGÓLEM PA w tym koszty zasobów ludzkich	b+c +d+ e	21,7	23,65	26,15	27,15	27,65	27,65	

4.1.2. *Zgodność z programowaniem finansowym*

Wniosek jest zgodny z obecnym programowaniem finansowym.

4.1.3. *Wpływ finansowy na dochody*

Wniosek nie ma wpływu finansowego na dochody

4.2. **Zasoby ludzkie w przeliczeniu na pełne etaty (w tym urzędnicy, pracownicy zatrudnieni na czas określony i personel zewnętrzny) – szczegółowe informacje w pkt 8.2.1.**

Zapotrzebowanie na dany rok	Rok n	n + 1	n + 2	n + 3	n + 4	n + 5 i później
Zasoby ludzkie ogółem	n.d.					

Wniosek nie ma wpływu finansowego na zasoby ludzkie

5. OPIS I CELE**5.1. Potrzeba, która ma zostać zaspokojona w perspektywie krótko- lub długoterminowej**

W komunikacie zapowiadany jest szereg działań, w odniesieniu do których wymagane będzie finansowanie z budżetu Wspólnoty:

a) działania, które mają być sfinansowane w ramach linii budżetowych 020304 „Normalizacja” i 02010402 „Normalizacja, wydatki na administrację i zarządzanie”:

* ustanowienie i wdrożenie programów normalizacji wspierających zrównoważoną politykę przemysłową i rynki pionierskie (zrównoważone budownictwo, e-zdrowie, tekstylia ochronne, produkty oparte na wykorzystaniu biotechnologii, recykling, energia ze źródeł odnawialnych itd.)

* eksponowanie znaczenia europejskiej normalizacji, w szczególności na rynkach ważnych ze strategicznego punktu widzenia

* podejmowanie przez europejskie organizacje normalizacyjne działań monitorujących rozwój technologii i ustanawianie punktów kontaktowych

b) działanie, które ma być sfinansowane w ramach linii budżetowej 020201 - CIP (ENTR) : zwiększenie wsparcia finansowego dla europejskiej koordynacji przedstawicieli MŚP w normalizacji. W decyzji Komisji z dnia 10 grudnia 2007 r. ustanawiającej program prac na rzecz przedsiębiorczości i innowacyjności zarezerwowano 1 mln EUR. W kolejnych latach konieczne będzie dalsze zwiększenie tej kwoty do 2,65 mln rocznie (kwota orientacyjna).

Wyżej wymienione działania [a) i b)] zostaną sfinansowane na podstawie realokacji środków w obrębie wyżej wymienionych linii budżetowych bez żadnych zmian w obowiązującym wieloletnim programowaniu finansowym.

5.2. Wartość dodana z tytułu zaangażowania Wspólnoty i spójność wniosku z innymi instrumentami finansowymi oraz możliwa synergia

Współfinansowanie Wspólnoty umożliwi organom normalizacyjnym ustanawianie niezbędnych norm europejskich w wymaganych ramach czasowych.

Współfinansowanie działań monitorujących rozwój technologii i działalności punktów kontaktowych pozwoli na stworzenie i utrzymywanie europejskiej infrastruktury monitorowania rozwoju technologii, dostępnej na potrzeby normalizacji, oraz będzie sprzyjać wykorzystaniu wyników badań w procesie normalizacji.

Zwiększone wsparcie finansowe dla reprezentacji MŚP poprawi dostęp europejskich MŚP do europejskich i międzynarodowych działań w dziedzinie normalizacji, ujawniając dzięki temu synergii powstałą dzięki zaangażowaniu przedstawicieli MŚP na poziomie krajowym.

5.3. Cele, spodziewane wyniki oraz wskaźniki związane z wnioskiem w kontekście ABM (zarządzania kosztami działań)

Wyżej wymienione działania będą miały na celu propagowanie tworzenia norm międzynarodowych i europejskich w obszarach kluczowych dla innowacyjności oraz wykorzystywanie tych norm przez zainteresowane strony. Zaangażowanie zainteresowanych stron z Europy, w tym MŚP, oraz ich wkład, poprawią konkurencyjność europejskiego przemysłu. Wskaźniki: wykonanie odpowiednich programów normalizacyjnych; publikacja norm; objęcie normalizacją nowych obszarów, przy uwzględnieniu wyników badań.

5.4. Metoda realizacji (indykatywna)

Zarządzanie scentralizowane

bezpośrednio przez Komisję

6. MONITOROWANIE I OCENA

6.1. System monitorowania

6.2. Ocena

6.2.1. Ocena ex ante

Oceny *ex ante* finansowanych działań zostaną przeprowadzone zgodnie z przepisami finansowymi dla każdego z działań.

6.2.2. Działania podjęte w wyniku oceny pośredniej/ex post (wnioski wyciągnięte z podobnych doświadczeń w przeszłości)

Nie dotyczy

6.2.3. Warunki i częstotliwość przyszłych ocen

Co 5 lat zgodnie z art. 6 ust. 2 decyzji 1673/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r.

7. ŚRODKI ZWALCZANIA NADUŻYĆ FINANSOWYCH

Zastosowanie art. 7 decyzji 1673/2006/WE

8. SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE DOTYCZĄCE ZASOBÓW

8.1. Cele wniosku z uwzględnieniem ich kosztu finansowego

n.d.

8.2. Wydatki administracyjne

8.2.1. Liczba i rodzaj pracowników

Rodzaj stanowiska		Personel, któremu powierzono zarządzanie działaniem przy użyciu istniejących lub dodatkowych zasobów (liczba stanowisk/pelnych etatów)					
		Rok n	Rok n+1	Rok n+2	Rok n+3	Rok n+4	Rok n+5
Urzednicy lub pracownicy zatrudnieni na czas określony ²³ (XX 01 01)	A*/AD	n.d.					
	B*, C*/AST	n.d.					
Pracownicy finansowani ²⁴ w ramach art. XX 01 02		n.d.					
Inni pracownicy ²⁵ finansowani w ramach art. XX 01 04/05		n.d.					
OGÓLEM							

8.2.2. Opis zadań związanych z działaniem

n.d.

8.2.3. Źródła zasobów ludzkich (stosunek pracy)

²³ Koszty te NIE są uwzględnione w kwocie referencyjnej.

²⁴ Koszty te NIE są uwzględnione w kwocie referencyjnej.

²⁵ Koszty te są uwzględnione w kwocie referencyjnej.

8.2.4. *Inne wydatki administracyjne uwzględnione w kwocie referencyjnej (XX 01 04/05 – wydatki na administrację i zarządzanie)*

w mln EUR (do 3 miejsc po przecinku)

Pozycja w budżecie (numer i treść)	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013 i późni ej	OGÓŁ EM
1 Pomoc techniczna i administracyjna (w tym powiązane koszty personelu)							
Agencje wykonawcze ²⁶							
Inna pomoc techniczna i administracyjna	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
- wewnętrzna							
- zewnętrzna							
Pomoc techniczna i administracyjna ogółem							

8.2.5. *Koszt finansowy zasobów ludzkich i powiązane koszty niewzględnione w kwocie referencyjnej*

w mln EUR (do 3 miejsc po przecinku)

Rodzaj zasobów ludzkich	Rok n	Rok n+1	Rok n+2	Rok n+3	Rok n+4	Rok n+5 i później
Urzednicy i pracownicy zatrudnieni na czas określony (XX 01 01)	n.d.					
Pracownicy finansowani w ramach artykułu XX 01 02 (personel pomocniczy, oddelegowani eksperci krajowi (END), personel kontraktowy itp.) (należy określić pozycję w budżecie)	n.d.					
Koszt zasobów ludzkich i koszty powiązane (niewzględnione w kwocie referencyjnej) ogółem	n.d.					

²⁶ Należy odnieść się do oceny skutków finansowych regulacji dla danej agencji wykonawczej/danych agencji wykonawczych.

Kalkulacja – *urzędnicy i pracownicy zatrudnieni na czas określony*

n.d.

Kalkulacja – pracownicy finansowani w ramach art. XX 01 02

n.d.

8.2.6. *Inne wydatki administracyjne niewzględnione w kwocie referencyjnej*

w mln EUR (do 3 miejsc po przecinku)

	Rok n	Rok n+1	Rok n+2	Rok n+3	Rok n+4	Rok n+5 i późni ej	OGÓŁE M
XX 01 02 11 01 – podróże służbowe	n.d.						
XX 01 02 11 02 – spotkania i konferencje	n.d.						
XX 01 02 11 03 – komitety ²⁷	n.d.						
XX 01 02 11 04 – badania i konsultacje	n.d.						
XX 01 02 11 05 – systemy informatyczne	n.d.						
2 Inne wydatki na zarządzanie ogółem (XX 01 02 11)	n.d.						
3 Inne wydatki o charakterze administracyjnym (należy wskazać jakie, odnosząc się do pozycji w budżecie)	n.d.						
Ogółem wydatki administracyjne inne niż wydatki na zasoby ludzkie i powiązane koszty (niewzględnione w kwocie referencyjnej)	n.d.						

Kalkulacja – *inne wydatki administracyjne niewzględnione w kwocie referencyjnej*

²⁷ Należy określić rodzaj komitetu i grupę, do której należy.